

O rządowym „Programie ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań

RAZEM BEZPIECZNIEJ

im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017”

Anna Rodek

Naczelnik
Wydziału Promocji Bezpieczeństwa Publicznego
Departamentu Komunikacji Społecznej MSWiA

Tomasz Deptuła

Zastępca Dyrektora
Departamentu Komunikacji Społecznej MSWiA

Kiedy Władysław Stasiak konstruował „Razem bezpieczniej”, mało kto był przekonany, że rządowy program, koordynowany centralnie przez ministerstwo, jest w stanie poruszyć, pobudzić i uaktywnić społeczności lokalne, zintegrować różne podmioty, instytucje, a także samych mieszkańców małych miejscowości, w celu rozpowszechniania bezpiecznych postaw i zachowań wśród mieszkańców.

Z perspektywy 10 lat funkcjonowania Programu można stwierdzić, że dzięki realizacji projektów, dofinansowanych w ramach ogłaszanych co roku konkursów (naborów), udało się zainicjować współpracę lokalnych podmiotów, które przygotowują wspólne przedsięwzięcia, wypracowały rozwiązania systemowe, mające na celu poprawę różnych aspektów bezpieczeństwa na swoim terenie.

Program „Razem bezpieczniej” z założenia i w praktyce jest kierowany do społeczności lokalnych, które wiedzą najlepiej, z jakimi zagrożeniami mają do czynienia na swoim terenie. To społeczności lokalne zdają sobie sprawę, jaka tematyka profilaktyczno-edukacyjna z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego jest najbardziej potrzebna i właściwa. Już sama koncepcja Programu zmusza instytucje i podmioty działające na terenie gminy, miasta, powiatu, województwa do gromadzenia informacji, sporządzania analizy zagrożeń, identyfikacji problemów oraz powoduje konieczność integracji sił, kompetencji, wiedzy, doświadczeń, kreatywności w celu przygotowania i realizacji projektu, który będzie obejmował jak najszerszą społeczność i zawierał jak największą liczbę działań profilaktyczno-prewencyjnych.

Głównym zadaniem Programu jest zapewnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, szczególnie poprzez tworzenie lokalnych systemów bezpieczeństwa. Dotyczą one działań na rzecz bezpiecznej przestrzeni, bezpiecznej infrastruktury oraz przeciwdziałania patologiom społecznym i przestępczości w przestrzeni publicznej. Należą do nich działania profilaktyczno-prewencyjne, informacyjne i edukacyjne. Pełna nazwa aktualnej edycji pro-

gramu to „Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017”. Program ma wpływ na poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także przyczynia się do wzrostu poziomu wiedzy. Z perspektywy lat wydaje się cenną wartością fakt, że aktywizuje społeczności lokalne, które czują się coraz bardziej odpowiedzialne za poprawę bezpieczeństwa i zapobieganie przestępczości i aspołecznych zachowań w swojej miejscowości. Dzięki funkcjonowaniu Programu samorządy mają realne możliwości wpływu na to, co się dzieje na ich terenie, i wraz z instytucjami, a także ze wszystkimi mieszkańcami mogą najskuteczniej zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Cel główny zapisany w Programie to wspieranie działań na rzecz bezpieczeństwa społeczności lokalnych. Jest on realizowany przez trzy cele szczegółowe, związane z bezpieczeństwem w miejscach publicznych ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa, przeciwdziałaniem zjawiskom patologii, ochroną dzieci i młodzieży oraz edukacją dla bezpieczeństwa. Cele skonstruowane na dużym poziomie ogólności pozwalają na swobodę wyboru konkretnych tematów przez podmioty zgłaszające się do Programu. W ramach Programu są wspierane przede wszystkim kompleksowe (systemowe) przedsięwzięcia na rzecz bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej poprawiające infrastrukturę bezpieczeństwa, szczególnie poprzez lokalne systemy bezpieczeństwa, a także inicjatywy dotyczące przeciwdziałania patologiom społecznym, w tym przemocy, narkomanii, oraz ograniczania dostępu do substancji psychoaktywnych, tzw. dopalaczy.

Rys. 1. Logo programu „Razem bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka
Źródło: Zasoby MSWiA

Działania są prowadzone na terenie całego kraju. Realizacja projektów jest poprzedzona diagnozą, oceną możliwości ich wdrożenia przez wnioskodawców oraz określeniem zakresu zadań wpisujących się w obszary Programu. Projekty złożone w ramach naboru wniosków są weryfikowane przez właściwe instytucje odpowiedzialne za ocenę i wybór projektów. Projekty wybierane przez komisje eksperckie na dwóch poziomach – wojewódzkim i ostatecznie – centralnym, rekomendowane przez zespół koordynujący Program oraz zatwierdzone przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, są najlepszymi, najbardziej innowacyjnymi i efektywnymi przedsięwzięciami profilaktycznymi, które, realizowane na poziomie lokalnym, wpływają na wzrost świadomości zagrożeń oraz propagują wzorce bezpiecznych zachowań w całej Polsce. Poza projektami lokalnymi rządowy Program wspiera również inicjatywy ogólnopolskie organizowane przez różne podmioty. Warto wspomnieć o Mistrzostwach Świata Dzieci z Domów Dziecka w Piłce Nożnej organizowanych od 2012 r.

Rys. 2. Plakat projektu „Chrońmy młodzież”
Źródło: Zasoby MSWiA

przez Stowarzyszenie Nadzieja na Mundial albo o Konkursie pn. „Sztuka wyboru” na filmy o tematyce profilaktycznej, organizowanym przez Komendę Wojewódzką Policji w Bydgoszczy podczas Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Filmowej Camerimage. Ogólnopolskie Turnieje Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego organizowane przez PZMot. wraz z MSWiA, MEN, MiiB i KGP również wpisane są do Programu. Tematyka tych inicjatyw jest różnorodna, ale wiąże się z celami Programu i je uzupełnia na obszarze całego kraju. Takie inicjatywy włączane są do Banku Dobrych Praktyk Programu i promowane na stronie internetowej „Razem bezpieczniej”. W roku 2017 w Programie „Razem bezpieczniej” znalazła się nowa ogólnopolska akcja zainicjowana przez KGP pod patronatem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji „Kręci mnie bezpieczeństwo... nad wodą”, oraz „Kręci mnie bezpieczeństwo... przez cały rok szkolny”. Są to akcje należące do ogólnopolskiej kampanii Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji pn. „Kręci mnie bezpieczeństwo” i realizującej przedsięwzięcia z różnych zakresów bezpieczeństwa przez cały rok kalendarzowy. Przez 10 lat działania Programu, który w początkowym okresie był pionierskim na ówczesne czasy rządowym programem profilaktycznym, w innych resortach powstały programy odpowiadające kompetencjom poszczególnych ministerstw. Niektóre obszary z programu funkcjonującego w latach 2007–2015 zostały przejęte przez właściwe resorty, a druga edycja Programu zawiera cele będące w całości w kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W ciągu 10 lat obowiązywania pierwszej i drugiej edycji programu, z wnioskami o dofinansowanie projektów występowali zarówno samorządowcy, jak i organizacje pozarządowe oraz urzędy wojewódzkie. W działania zaplanowane w projektach była zaangażowana najczęściej większość podmiotów, instytucji i środowisk funkcjonujących w danej społeczności. Program zintegrował wiele lokalnych instytucji, które przygotowywały i wdrażały projekty z wykorzystaniem coraz nowocześniejszych narzędzi dotarcia do różnych grup społecznych

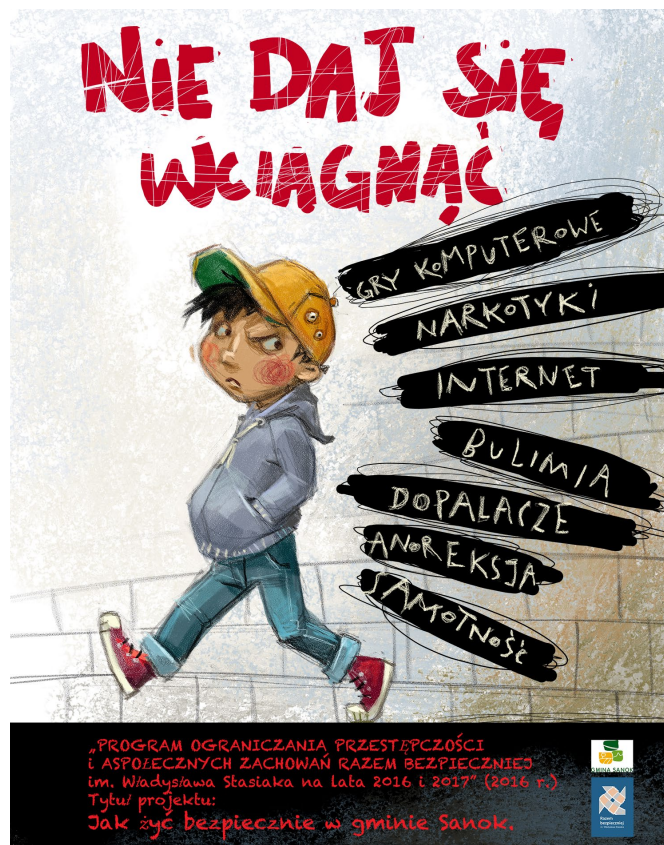
PROGRAM „RAZEM BEZPIECZNIEJ”

z informacją, edukacją, profilaktyką niebezpiecznych zachowań zagrażających zarówno w domu, w rodzinie, w szkole, w relacjach rówieśniczych, jak i w przestrzeni publicznej – na ulicy, na drodze. Tematy projektów najczęściej dotyczą bezpieczeństwa publicznego, edukacji w ruchu drogowym, zarówno pieszych, jak i kierowców, podstawowych zasad pierwszej pomocy, ochrony dzieci i młodzieży przed wszelkimi formami patologii społecznych, a także środków psychoaktywnych, dopalaczy, cyberzagrożeń, hejtu w sieci, edukacji skierowanej do seniorów. Program ma również za zadanie poprawiać wizerunek i zwiększać zaufanie społeczeństwa do służb, szczególnie do Policji. Służby są zaangażowane w działania profilaktyczne w ramach Programu, jako eksperci, współorganizatorzy przedsięwzięć, a także jako odbiorcy części działań. Aby Policja mogła jak najskuteczniej dotrzeć do społeczności lokalnych, w drugiej edycji Programu został wyodrębniony cel szczegółowy z zakresu działań dzielnicowego w środowisku lokalnym, w ramach którego można było przesyłać projekty. Równoległe została przeprowadzona kampania społeczna „Dzielnicowy bliżej nas” i uruchomiono aplikację „Moja komenda”, dzięki której każdy może skontaktować się ze swoim dzielnicowym.

W wyniku zdobywanych przez lata doświadczeń, Program zmienia się i ewoluje. Ostatnie lata, poza przebudową obszarów oddziaływań Programu, przyniosły również wyodrębnienie priorytetowych celów szczegółowych. Pozwalają one na precyzyjne określenie konkretnych tematów, które Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wraz z Międzyresortowym Zespołem ds. Programu uważają za najważniejsze (wiodące) w danym roku. Na przykład w tym roku Pan Mariusz Błaszczak, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, koordynator Programu, w myśl rekomendacji Zespołu ds. Programu, przyjął jako priorytet projekty dotyczące modernizacji i przebudowy przejść dla pieszych w miejscach szczególnie uczęszczanych na danym terenie. Stąd też zmiany w zawartości projektów, polegające na przeobrażeniu w większości miękkich do tej pory działań profilaktyczno-edukacyjnych, w twarde przedsięwzięcia inwestycyjno-modernizacyjne.

W ciągu funkcjonowania Programu zmieniły się sposoby dotarcia do różnych grup społecznych, szczególnie do dzieci i młodzieży. Działania miękkie, które są nadal realizowane w projektach, mają na celu sprostanie wyzwaniom nowoczesności i dotyczą niebezpieczeństw związanych z Internetem, takich jak hejt, cyberprzestępczość, a także używanie środków psychoaktywnych, w tym dopalaczy, oraz przemoc rówieśnicza, konflikty grupowe w szkole, agresja psychiczna (słowna) i fizyczna. Większość projektów ma swoje strony internetowe, miejsce na Facebooku i Twitterze. W wielu projektach wykorzystuje się zdobycze postępu i nowe możliwości techniczne, tworzy się spoty, filmy, teledyski, aplikacje i używa się różnych multimedialnych i interaktywnych narzędzi. W tym roku, co jest warte przywołania, wyodrębniono również nową kategorię projektów „mikro”. Zgodnie z postulatami stworzenia możliwości aplikowania o dofinansowanie z Programu małym miejscowościom, przyjęto rozwiązanie umożliwiające przekazanie środków społecznościom liczącym do 10 000 mieszkańców, które ze względu na mały zasięg oddziaływania projektów miały wcześniej nikielne szanse na pozyskanie funduszy z Programu.

Rezultaty? W okresie od 2007 do 2015 r. samorządom i organizacjom pozarządowym przyznano dofinansowanie łącznie dla 397 projektów na kwotę blisko 27 000 000 zł, natomiast w 2016 r. środki finansowe uzyskały 52 projekty na kwotę blisko 3 000 000 zł. Systemy monitoringu, miasteczka ruchu drogowego, nowoczesny sprzęt do ratowania życia i zdrowia, zmodernizowa-

Rys. 3. Plakat programu „Razem bezpieczniej”

Źródło: Zasoby MSWiA

ne przejścia dla pieszych – to efekty policzalne. Dla przykładu – w gminie Jeziorany (woj. warmińsko-mazurskie) zakupiono nowy sprzęt do rozbudowy miejskiego monitoringu, a w gminie Miasto Mrągowo (woj. warmińsko-mazurskie) w ramach projektu doświetlono 6 przejść dla pieszych na odcinku ulicy Wojska Polskiego, która ze względów lokalizacyjnych jest szczególnie intensywnie użytkowana przez pieszych i kierowców.

A co z profilaktyką, edukacją? Szkolenia, warsztaty, filmy, spektakle, kampanie, akcje, rozmowy, debaty, lekcje, zajęcia, ćwiczenia, wiele różnych form dotarcia do poszczególnych osób i szerszych grup. W gminie Strawczyn (woj. świętokrzyskie) zorganizowano kursy karate i samoobrony, punkt konsultacyjny (prawnik, specjalista terapii uzależnień), szkołę dla rodziców, wychowawców, warsztaty okolicznościowe oraz wykłady tematyczne w świetlicach wiejskich. Natomiast projekt gminy Kolutzki (woj. łódzkie) był ukierunkowany na wzbudzanie pasji sportowych, artystycznych i zawodowych oraz promocję konstruktywnego spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży w celu skutecznego zapobiegania zjawiskom patologii społecznej.

Działania profilaktyczne, tak jak oddziaływania wychowawcze, mają za zadanie tu i teraz przekazać wiedzę, umiejętności, doświadczenia, ostrzec, pokazać, wyczulić, uświadomić, a na koniec ukształtować.

Rezultaty zobaczymy w perspektywie długofalowej, w dojrzałych decyzjach, świadomych i odpowiedzialnych wyborach ludzi, w bezpiecznych zachowaniach, pokojowym rozwiązywaniu konfliktów, serdeczności i mądrości życiowej, trosce o innych, o wspólnotę, o sąsiada, o przechodnia o kolegę, o siebie. Praca u podstaw, uszlachetniająca, zmieniająca pokolenia i kształtująca postawy społeczności przez lata. Niezbędna jak powietrze i niezauważalna – dopóki jej nie zabraknie.